

BŁAŻEJ BUGAJSKI, ALEKSANDRA NOWAK-GRUCA

**PRAWA WŁASNOŚCI INTELKTUALNEJ
JAKO SKŁADNIKI MAJĄTKÓW MAŁŻONKÓW
W ŚWIETLE ART. 33 PKT 9 K.R.O.****I. UWAGI WPROWADZAJĄCE**

Prawa własności intelektualnej od dawna stanowią istotne składniki majątkowe o znaczącej rynkowej wartości. Przewrót technologiczny oraz powiązane z nim cyfryzacja, automatyzacja i robotyzacja¹ pozwalają postawić tezę, że te niematerialne zasoby będą wciąż zyskiwały na znaczeniu.

Analiza praw własności intelektualnej prowadzona jest zwykle z perspektywy ich znaczenia dla gospodarki oraz przedsiębiorców. Prawa własności intelektualnej mogą jednak często przedstawiać istotną wartość także w majątkach małżonków, co uzasadnia szczególne zainteresowanie tym zagadnieniem zarówno ze strony prawodawcy, jak i nauki prawa. Tymczasem problematyka przynależności praw własności intelektualnej do majątków małżonków nie stanowiła do tej pory przedmiotu licznych wypowiedzi w piśmiennictwie², chociaż pewne trudności interpretacyjne mogą powstawać nawet przy definiowaniu podstawowych pojęć, wśród których na szczególną uwagę zasługują: „własność intelektualna”, „dobra niematerialne” oraz „prawo własności intelektualnej”.

Podjęta próba usystematyzowania kwalifikacji praw własności intelektualnej do majątków małżonków wymaga w pierwszej kolejności zaprezentowania kwestii terminologicznych związanych z terminami „własność intelektualna”, „dobra niematerialne” i „prawo własności intelektualnej”. Dopiero po wyjaśnieniu tego zagadnienia omówić należy podstawowe założenia konstrukcyjne majątkowych ustrojów małżeńskich³ i wynikające z nich zasady przyporządkowywania praw własności intelektualnej, które ustanawia Kodeks rodzinny i opiekuńczy⁴.

W ramach prowadzonych rozważań istotne praktyczne znaczenie zyskuje w szczególności przedstawienie następujących zagadnień: po pierwsze, roz-

¹ Zob. Schwab (2018): 17–21.

² Zob. Kołakowski (1967): 24–28; Goettel (1986): 218–221; Jędrejek (2002): 146–157; Nazar (2014): 318–320.

³ Szerzej na temat sposobu ujmowania majątkowych relacji małżeńskich, w szczególności w ramach majątkowych ustrojów małżeńskich, zob. Bugajski (2019): 25–31 i cytowana tam literatura.

⁴ Ustawa z 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, t.jedn.: Dz. U. 2020, poz. 1359 (dalej jako: k.r.o.).

strzygnięcie, czy terminem „przedmioty majątkowe”, którym posługuje się Kodeks rodzinny i opiekuńczy, zostały objęte prawa wskazane w art. 33 pkt 9 k.r.o.; po drugie, problematyka dopuszczalności rozszerzenia wspólności majątkowej na osobiste prawa twórcy; po trzecie, ustalenie możliwości objęcia zakresem pojęcia innych praw twórcy, o którym mowa w art. 33 pkt 9 *in fine* k.r.o., specyficznych praw podmiotowych kształtowanych na mocy przepisów szczególnych (prawo do ochrony wyhodowanej albo odkrytej i wyprowadzonej przez hodowcę odmiany roślin albo prawo twórcy bazy danych).

II. WĄTPLIWOŚCI TERMINOLOGICZNE: „WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA”, „DOBRA NIEMATERIALNE”, „PRAWO WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ”

W art. 33 pkt 9 k.r.o. ustawodawca nawiązuje wyraźnie do praw autorskich i praw pokrewnych, praw własności przemysłowej oraz innych praw twórcy. Na wstępnym etapie analizy dostrzegalna staje się więc okoliczność, że systematyka przyjęta w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym odbiega od klasycznej terminologii, w ramach której ugruntowane są pojęcia własności intelektualnej, dóbr niematerialnych i prawa własności intelektualnej.

Terminem „własność intelektualna” posłużono się w treści Konwencji o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (World Intellectual Property Organization)⁵. Nie został on jednak, podobnie jak termin „prawo własności intelektualnej”, w sposób wyczerpujący zdefiniowany normatywnie. W art. 2 (viii) konwencji sztokholmskiej wskazano, że własność intelektualna oznacza „prawa” (*rights*)⁶ odnoszące się do: po pierwsze, dzieł literackich, artystycznych i naukowych; po drugie, interpretacji artystów interpretatorów oraz do wykonań artystów wykonawców, do fonogramów i do programów radiowych i telewizyjnych; po trzecie, wynalazków we wszystkich dziedzinach działalności ludzkiej; po czwarte, odkryć naukowych; po piąte, wzorów przemysłowych; po szóste, znaków towarowych i usługowych, jak również do nazw handlowych i oznaczeń handlowych; po siódme, ochrony przed nieuczciwą konkurencją. Zaprezentowane wyliczenie ma wyłącznie charakter przykładowy, ponieważ przepis ten nawiązuje ponadto do wszelkich innych praw dotyczących działalności intelektualnej w dziedzinie przemysłowej, naukowej, literackiej i artystycznej.

⁵ Zob. Konwencja o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, sporządzona w Sztokholmie dnia 14 lipca 1967 r., Dz. U. 1975, Nr 9, poz. 49 (dalej jako: Konwencja sztokholmska). Zgodnie z Oświadczeniem rządowym z 21 lutego 1975 r. w sprawie ratyfikacji przez Polską Rzeczpospolitą Ludową Konwencji o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, sporządzonej w Sztokholmie dnia 14 lipca 1967 r., Dz. U. 1975, Nr 9, poz. 50, konwencja sztokholmska weszła w życie w stosunku do Polski 23 marca 1975 r.

⁶ Jakubecki (2002: 23) twierdzi, że skoro własność intelektualna obejmuje „prawa” (*rights*) do wymienionych tam przedmiotów intelektualnych, to pojęcie „własność intelektualna” zostało użyte w znaczeniu podmiotowym.

Z kolei w Porozumieniu TRIPS⁷ termin „własność intelektualna” odnosi się do praw autorskich i praw pokrewnych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych, wzorów przemysłowych, patentów, wzorów masek (topografii) układów scalonych, ochrony informacji nieujawnionej. Zdaniem Marii Poźniak-Niedzielskiej w ramach Porozumienia TRIPS podjęto próbę stworzenia pojęcia zbiorczego, obejmującego własność przemysłową w rozumieniu Konwencji paryskiej⁸ rozszerzoną o własność literacką i artystyczną oraz dobra intelektualne, które często nie są zaliczane do żadnego z wyżej wymienionych pojęć⁹.

Pojęcie własności intelektualnej można odnosić nie tylko do niematerialnych przedmiotów stosunków cywilnoprawnych, lecz także do praw podmiotowych dotyczących tych przedmiotów. Pomijając w tym miejscu podnoszone w doktrynie wątpliwości na temat zasadności posługiwania się terminem „własność” w odniesieniu do dóbr innych niż rzeczy¹⁰, podkreślenia wymaga konieczność dokonania rozróżnienia „prawa własności intelektualnej” i „praw własności intelektualnej”. Ochroną gwarantowaną przez prawo własności intelektualnej zostały objęte dobra niematerialne, które najczęściej charakteryzuje się przez odniesienie do przedmiotów prawa cywilnego¹¹. W doktrynie nie ma co do tej kwestii jednolitego stanowiska¹², a w niniejszym opracowaniu przyjęto, że termin „prawo własności intelektualnej” odnosi się do przedmiotowego ujęcia prawa jako zespołu przepisów prawnych regulujących stosunki dotyczące dóbr niematerialnych. Z kolei pojęcie prawa własności intelektualnej opisuje przysługujące uprawnionemu prawa podmiotowe do niematerialnych wytworów ludzkiego umysłu¹³.

W piśmiennictwie nie udało się wypracować jednolitej koncepcji dotyczącej charakteru katalogu dóbr określanych jako dobra intelektualne. Część autorów przypisuje mu charakter zamknięty. Pogląd przeciwny zakłada istnienie otwartego katalogu dóbr intelektualnych, których zakres powinien być rozwa-

---

⁷ Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, Dz. Urz. UE z 23 grudnia 1994 r., L 336, s. 214 albo Dz. U. 1996, Nr 32, poz. 143 (dalej jako: Porozumienie TRIPS), które stanowi załącznik nr 1C do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (WTO), sporządzonego w Marakeszu 15 kwietnia 1994 r., Dz. U. 1995, Nr 98, poz. 483 ze zm.

⁸ Konwencja paryska o ochronie własności przemysłowej z 20 marca 1883 r., Dz. U. 1975, Nr 9, poz. 51 (dalej jako: Konwencja paryska). Konwencja paryska nie definiuje terminu „własność przemysłowa”, a jedynie wskazuje na swój zakres przedmiotowy, który obejmuje ochroną: patenty na wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, znaki towarowe, nazwy handlowe, oznaczenia pochodzenia oraz nazwy pochodzenia, zwalczanie nieuczciwej konkurencji (art. 1 ust. 2 Konwencji paryskiej).

⁹ Poźniak-Niedzielska (2002): 5.

¹⁰ Zob. Czajkowska-Dąbrowska (2007): 47–48.

¹¹ Zob. np. Jakubecki (2002): 26; Załucki (2008): 30.

¹² Por. w tym zakresie następujące poglądy: Skubisz (2002): 9; Szewc, Jyż (2003): 3.

¹³ W przypadku praw podmiotowych do dóbr niematerialnych nie powinno się używać pojęcia własności intelektualnej, lecz terminu „prawa własności intelektualnej”. W literaturze prezentowane są twierdzenia, że pojęcie własności intelektualnej należy odnieść do dóbr niematerialnych o charakterze intelektualnym, które – gdy zostały objęte ochroną na mocy prawa pozytywnego – stanowią przedmiot stosunków cywilnoprawnych; tak np. Ullrich, Konrad (1999): 237.

zany indywidualnie, w zależności od charakteru takiego dobra¹⁴. W doktrynie rozważana jest ponadto kwestia, czy pojęcie praw na dobrach niematerialnych można utożsamiać z pojęciem praw własności intelektualnej. Prawa zaliczane do kategorii praw na dobrach niematerialnych mają charakter praw podmiotowych bezwzględnych. W znaczeniu podmiotowym prawa na dobrach niematerialnych mają charakter majątkowy, co przesądza o niezaliczaniu do nich osobistych praw twórców. Wymaga odnotowania, że pojawiają się także poglądy nadające prawom własności intelektualnej możliwie szeroką treść, która wykracza zakresem poza tradycyjnie pojmowane prawa na dobrach niematerialnych, przy czym prawo własności intelektualnej w ujęciu przedmiotowym utożsamiane jest z prawem na dobrach niematerialnych¹⁵.

Wprawdzie nie zawsze konsekwentnie, lecz do zakresu prawa własności intelektualnej w znaczeniu przedmiotowym włącza się problematykę obejmującą zwalczanie nieuczciwej konkurencji. Relacje zachodzące między ustawą z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji¹⁶ a innymi ustawami obejmującymi zagadnienia z zakresu prawa własności intelektualnej pozostają jednak w literaturze przedmiotem sporu¹⁷.

Wobec zaprezentowanych rozbieżności w niniejszym opracowaniu przyjęto, że termin „dobra niematerialne” trzeba ograniczyć do intelektualnych wytworów umysłu ludzkiego, co do których istnieje ochrona w prawie pozytywnym oraz stanowią one przedmiot praw podmiotowych o charakterze wyłącznym i bezwzględnym. Wymaga ponadto podkreślenia, że nawet szerokie rozumienie praw podmiotowych własności intelektualnej nie uzasadnia obejmowania nimi osobistych praw twórców, ponieważ odnoszą się one do sfery praw niemajątkowych. Pojęcie praw twórcy winno być jednak rozumiane szeroko. Oznacza ono prawa podmiotowe skuteczne *erga omnes*. Treść tych praw obejmuje korzystanie z takich wytworów intelektualnych człowieka, którym przypisać można charakter twórczy. W tym miejscu należy uczynić zastrzeżenie, że sposób (metoda) przypisania cechy twórczości nie będzie przedmiotem rozważań, ponieważ problem ten pozostaje w doktrynie nadal nierozstrzygnięty i znacznie wykracza poza zakres niniejszej wypowiedzi¹⁸.

W ramach prowadzonej analizy przez pojęcie prawa własności intelektualnej rozumieć należy regulacje zamieszczone w następujących ustawach szczegółowych: z 30 czerwca 2003 r. – Prawo własności przemysłowej¹⁹; z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych²⁰; z 18 lipca 2002 r. o ochronie prawnej odmian roślin²¹; z 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych²². We wskazanych powyżej aktach prawnych ustawodawca wykreował bowiem

¹⁴ Na temat poglądów prezentowanych w tym zakresie zob. Buchalska (2009): 375–378 i cytowana tam literatura.

¹⁵ Jakubecki (2002): 37; Załucki (2008): 31.

¹⁶ T.jedn.: Dz. U. 2020, poz. 1913 (dalej jako: u.z.n.k.).

¹⁷ Zob. np. Traple (2001): 9–27 i cytowana tam literatura.

¹⁸ Na temat pojęcia twórczości zob. Nowak-Gruca (2016): 89–106; (2015): 91–103.

¹⁹ T.jedn.: Dz. U. 2020, poz. 286 ze zm. (dalej jako: p.w.p.).

²⁰ T.jedn.: Dz. U. 2019, poz. 1231 ze zm. (dalej jako: pr. aut.).

²¹ T.jedn.: Dz. U. 2018, poz. 432 ze zm. (dalej jako: u.o.p.o.r.).

²² T.jedn.: Dz. U. 2019, poz. 2134 ze zm. (dalej jako: u.o.b.d.).

prawa własności intelektualnej w znaczeniu podmiotowym (prawa podmiotowe do niematerialnych wytworów ludzkiego umysłu), które mogą podlegać kwalifikacji jako składniki majątków małżonków na mocy przepisów ustanawiających majątkowe ustroje małżeńskie.

III. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA KONSTRUKCYJNE MAJĄTKOWYCH USTROJÓW MAŁŻEŃSKICH

W piśmiennictwie za tradycyjne kryteria umożliwiające rozróżnienie małżeńskich ustrojów majątkowych uznaje się za podstawę prawną obowiązowania²³ oraz treść ustroju majątkowego²⁴. W wyniku zastosowania pierwszego kryterium dochodzi do rozróżnienia ustroju ustawowego, umownego oraz przymusowego. Obowiązanie ustroju ustawowego wynika z samego faktu zawarcia małżeństwa. Związanie ustrojem umownym stanowi efekt zawarcia między małżonkami majątkowej umowy małżeńskiej. Z kolei ustrój przymusowy powstaje na skutek ściśle określonych w ustawie zdarzeń albo orzeczenia sądu wydanego w okolicznościach stanowiących zagrożenie dla interesów małżonka lub rodziny²⁵.

Dzięki przyjęciu za podstawę rozróżnienia treści ustroju majątkowego możliwe staje się natomiast wskazanie dwóch jego podstawowych typów²⁶, którymi są: rozdzielnosc majątkowa i wspólnosc majątkowa. Dokonane w ten sposób rozróżnienie pozwala na rozstrzygnięcie kluczowego zagadnienia, czy w ramach określonego ustroju istnieje majątek wspólny, czy też majątki małżonków zachowują pod względem prawnym odrębność²⁷. Każdy z tych zasadniczych wzorców może podlegać modyfikacjom, których zastosowanie charakteryzuje się – w większym lub mniejszym stopniu – zarówno cechami wspólności, jak i rozdzielnosci majątkowej²⁸. W obowiązującym prawie polskim rolę ustroju łączącego założenia wspólności i rozdzielnosci majątkowej odgrywa rozdzielnosc majątkowa z wyrównaniem dorobków.

IV. PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ JAKO SKŁADNIKI MAJĄTKÓW MAŁŻONKÓW W USTROJU USTAWOWYM

W Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym do rangi ustroju ustawowego podniesiono ustrój wspólności dorobku, w którym istnieją trzy masy majątkowe: majątek wspólny małżonków, majątek osobisty żony oraz majątek osobisty

²³ Piątowski (1985a): 291–292; Dyoniak (1992): 27; Smyczyński (2018): 89.

²⁴ Piątowski (1985a): 295; Stępień-Sporek (2009): 64–67.

²⁵ Bugajski (2019): 50.

²⁶ Ignatowicz, Nazar (2016): 247–250.

²⁷ Piątowski (1985a): 295.

²⁸ Por. Nazar (2014): 252–256.

męża. Stosownie do art. 31 § 1 k.r.o. w skład majątku wspólnego w ustawowej wspólności majątkowej wchodzi przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich²⁹. Wprawdzie termin „przedmioty majątkowe”, którym posługuje się Kodeks rodzinny i opiekuńczy, nie został zdefiniowany przez ustawodawcę, lecz w doktrynie rozumie się przez to pojęcie powszechnie własność oraz inne prawa majątkowe³⁰. Obok praw podmiotowych bezwzględnych za przedmioty majątkowe uznawane są ponadto prawa względne³¹. W art. 33 pkt 9 k.r.o. prawodawca postanowił, że do majątku osobistego każdego z małżonków zalicza się: po pierwsze, prawa autorskie i prawa pokrewne; po drugie, prawa własności przemysłowej; po trzecie, inne prawa twórcy. Jeżeli tylko możliwe będzie ustalenie, że wymienione w art. 33 pkt 9 k.r.o. prawa do niematerialnych wytworów ludzkiego umysłu mają charakter praw podmiotowych, to mogą one zostać objęte zakresem tego przepisu.

W prawie polskim dokonane zostało normatywne rozróżnienie między autorskimi prawami osobistymi³² i autorskimi prawami majątkowymi³³. Pierwsze z nich chronią nieograniczoną w czasie i niepodlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu więź twórcy z utworem, a w szczególności prawo do: (1) autorstwa utworu; (2) oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo; (3) nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania; (4) do decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności; (5) nadzoru nad sposobem korzystania z utworu³⁴. Z kolei druga kategoria gwarantuje twórcy wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu³⁵.

Przed wejściem w życie nowelizacji z 2004 r.³⁶ Grzegorz Jędrejek wskazywał, że ustawodawca, stosując w art. 33 pkt 10³⁷ *in principio* k.r.o. sformułowanie „prawa autorskie twórcy” odnosił się zarówno do autorskich praw osobistych, jak i autorskich praw majątkowych. Zaprezentowane stanowisko nawiązywało do wykładni językowej art. 33 pkt 10 *in principio* k.r.o., w którym nie dokonano normatywnego rozróżnienia autorskich praw osobistych i autorskich praw majątkowych³⁸. Pogląd ten nie uwzględniał jednak treści art. 16 *in principio* pr. aut., zgodnie z którym autorskie prawa osobiste nie podlegają

²⁹ Uzupełniając przytoczoną definicję, ustawodawca zamieścił w art. 31 § 2 pkt 1–4 k.r.o. przykładowe wyliczenie składników majątku wspólnego.

³⁰ Piątowski (1985b): 343; Sychowicz (2011): 187; Skowrońska-Bocian (2014): 312; Nazar (2014): 275; Pietrzykowski (2020): 311. Por. Gromek (2020): 239.

³¹ Sychowicz (2011): 187; Pietrzykowski (2020): 311.

³² Szerzej na ten temat zob. Wojnicka, Giesen (2017): 313–333 i cytowana tam literatura.

³³ Szerzej na ten temat zob. Traple (2017): 153–174 i cytowana tam literatura.

³⁴ Zob. art. 16 pr. aut.

³⁵ Zob. art. 17 pr. aut.

³⁶ Ustawa z 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2004, Nr 162, poz. 1691 (dalej jako: nowelizacja z 2004 r.).

³⁷ Treść normatywna tego przepisu – od chwili wejścia w życie nowelizacji z 2004 r. – przeniesiona została z pewnymi korektami do art. 33 pkt 9 k.r.o.

³⁸ Jędrejek (2002): 150; (2004): 112.

zrzeczeniu się lub zbyciu, a ich podmiotem może być wyłącznie twórca, ponieważ chronią one więź twórcy z utworem. Przyjęcie powyższego stanowiska musiałoby prowadzić do wniosku, że gdyby ustawodawca nie wprowadził regulacji zawartej w art. 33 pkt 10 *in principio* k.r.o.³⁹, to prawo do autorstwa utworu należałoby przyznać nie tylko samemu twórcy, lecz także małżonkowi twórcy, który nie miał udziału w procesie twórczym.

Wskazane powyżej zastrzeżenia pozostają w pełni aktualne po wejściu w życie nowelizacji z 2004 r. Skoro wykładnia językowa obowiązującego art. 33 pkt 9 *in principio* k.r.o. – który posługuje się zwrotem „prawa autorskie i prawa pokrewne” – mogłaby prowadzić do wniosku, że przepis ten obejmuje swoim zakresem również autorskie prawa osobiste i czyni wątpliwą regulację umieszczoną w art. 16 *in principio* pr. aut., to konieczne staje się skorzystanie z wykładni funkcjonalnej. Dopiero zestawienie art. 33 pkt 9 *in principio* k.r.o. z art. 16 *in principio* pr. aut. pozwala bowiem na rekonstrukcję rzeczywistej treści normy prawnej zawartej w tych przepisach. Autorskie prawa osobiste nie podlegają zrzeczeniu się lub zbyciu, a ich podmiotem może być wyłącznie twórca, dlatego art. 33 pkt 9 *in principio* k.r.o.⁴⁰ winien obejmować swoim zakresem wyłącznie autorskie prawa majątkowe. W konsekwencji zasadny jest pogląd dominujący w piśmiennictwie, zgodnie z którym art. 33 pkt 9 *in principio* k.r.o. dotyczy wyłącznie autorskich praw majątkowych⁴¹. Nie może również zaskakiwać, że pogląd ten znalazł uznanie w orzecznictwie⁴².

Przeprowadzona analiza dotycząca praw autorskich ma znaczenie także dla innych praw własności intelektualnej⁴³. Prawa te wyłącznie wówczas stanowią przedmiot majątkowego prawa małżeńskiego, jeżeli można przypisać im charakter majątkowy. Z kolei prawa własności intelektualnej o niemajątkowym charakterze nie podlegają w ogóle ocenie na podstawie przepisów regulujących majątkowe prawo małżeńskie.

Na mocy art. 17 pr. aut. do autorskich praw majątkowych zalicza się wyłącznie prawa twórcy do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu. Z kolei w ramach praw pokrewnych wskazania wymagają prawa do artystycznych wykonań⁴⁴, prawa do fonogramów i wideogramów⁴⁵, prawa do nadań programów⁴⁶, prawa do pierwszych wydań oraz wydań naukowych i krytycznych⁴⁷.

³⁹ Por. także art. 33 pkt 6 k.r.o. sprzed nowelizacji z 2004 r. oraz art. 33 pkt 5 k.r.o. po wejściu w życie nowelizacji z 2004 r.

⁴⁰ Por. także art. 33 pkt 5 k.r.o.

⁴¹ Zob. Sychowicz (2011): 224; Skowrońska-Bocian (2013): 79; Nazar (2014): 318; Słyk (2017): 406; (2020): 359.

⁴² Zob. wyrok NSA z 29 września 2011 r., II GSK 961/10, Lex nr 1068910; wyrok NSA z 29 września 2011 r., II GSK 962/10, Lex nr 1068911; wyrok NSA z 9 listopada 2011 r., II GSK 1131/10, Lex nr 1070217.

⁴³ Zob. Sychowicz (2011): 224; Skowrońska-Bocian (2014): 345; Nazar (2014): 318; Słyk (2017): 406; (2020): 359.

⁴⁴ Zob. art. 85 i n. pr. aut.

⁴⁵ Zob. art. 94 i n. pr. aut.

⁴⁶ Zob. art. 97 i n. pr. aut.

⁴⁷ Zob. art. 99¹ i n. pr. aut.

Pewne wątpliwości może wzbudzać stanowisko prezentowane przez Mirosława Nazara, zgodnie z którym prawo do nadań programów nie powinno być objęte zakresem art. 33 pkt 9 k.r.o., ponieważ przysługuje organizacji radiowej lub telewizyjnej, a nie osobie fizycznej⁴⁸. Wprawdzie w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie zamieszczono legalnej definicji pojęcia organizacji radiowej lub telewizyjnej⁴⁹, lecz w doktrynie prawa autorskiego ugruntowany jest pogląd, że należy przez nią rozumieć podmioty o różnych formach organizacyjnych. Nie można w szczególności *a limine* wykluczyć sytuacji, w której za nadawcę (organizację radiową lub telewizyjną) zostanie uznana również osoba fizyczna⁵⁰, w wyniku czego możliwe będzie na podstawie art. 33 pkt 9 k.r.o. zakwalifikowanie prawa do nadań programów jako składnika majątku osobistego takiej osoby fizycznej.

W przypadku praw własności przemysłowej regulacja zawarta w art. 33 pkt 9 k.r.o. dotyczy praw nabywanych przez twórców projektów wynalazczych. Projekty wynalazcze mają charakter rozwiązań, tj. dóbr powstałych w wyniku kreatywnego wysiłku intelektualnego człowieka⁵¹. Za projekty wynalazcze uznawane są na mocy art. 3 ust. 1 pkt 6 p.w.p. wynalazki⁵², wzory użytkowe⁵³, wzory przemysłowe⁵⁴, topografie układów scalonych⁵⁵ i projekty racjonalizatorskie⁵⁶. W art. 8 ust. 1 pkt 1–2 p.w.p. wskazano, że na warunkach określonych w ustawie twórca wynalazku, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego oraz topografii układu scalonego przysługuje prawo do uzyskania patentu, prawa ochronnego albo prawa z rejestracji oraz prawo do wynagrodzenia. Przyznane twórcy w art. 8 ust. 1 pkt 1 p.w.p. prawo do uzyskania patentu, prawa ochronnego albo prawa z rejestracji traktowane bywa jako ekspektatywa – prawo podmiotowe tymczasowe o charakterze majątkowym, zbywalne i podlegające dziedziczeniu⁵⁷. O ile projekt racjonalizatorski został przyjęty przez przedsiębiorcę do wykorzystania, to twórca może zgodnie z art. 8 ust. 2 p.w.p. domagać się od tego przedsiębiorcy wynagrodzenia określonego w regulaminie racjonalizacji⁵⁸ obowiązującym w dniu zgłoszenia projektu, chyba że wydany później regulamin jest dla twórcy korzystniejszy⁵⁹. Twórca projektów wynalazczych wyposażony został zatem w podmiotowe prawo do wynagrodzenia, które ma charakter majątkowy. Z kolei prawo do autorstwa projektu wynalazczego ma charakter uprawnienia natury oso-

⁴⁸ Nazar (2014): 319.

⁴⁹ Por. art. 4 pkt 5 ustawy z 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, t.jedn.: Dz. U. 2019, poz. 361 ze zm.

⁵⁰ Czajkowska-Dąbrowska (2017): 548 i cytowana tam literatura.

⁵¹ Promińska (2005): 16.

⁵² Zob. art. 24 i n. p.w.p.

⁵³ Zob. art. 94 i n. p.w.p.

⁵⁴ Zob. art. 102 i n. p.w.p.

⁵⁵ Zob. art. 196 i n. p.w.p.

⁵⁶ Zob. art. 7 p.w.p.

⁵⁷ Szczotka (2015): 53.

⁵⁸ Zob. art. 7 ust. 1 w zw. z art. 7 ust. 3 p.w.p.

⁵⁹ Nazar (2014): 320.

bistej⁶⁰, na skutek czego nie będzie ono podlegało ocenie z punktu widzenia majątkowego prawa małżeńskiego.

Na akceptację zasługuje w zasadzie stanowisko Mirosława Nazara, że prawo ochronne na znak towarowy⁶¹ oraz prawo z rejestracji oznaczenia geograficznego⁶² mogą stanowić składniki przedsiębiorstwa⁶³, ale nie powinno się ich utożsamiać z prawami twórcy w sensie nadanym temu pojęciu przez art. 33 pkt 9 k.r.o.⁶⁴ Przedmioty ochrony tych praw należą bowiem do kategorii oznaczeń odróżniających, których podstawowa funkcja ochronna sprowadza się do wskazywania pochodzenia objętych nimi wytworów lub usług. Służą zatem osiaganiu określonych celów gospodarczych, a nie ochronie interesów twórcy.

Z kolei w art. 8 ust. 1 pkt 3 p.w.p. zagwarantowano twórcom wynalazku, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego oraz topografii układu scalonego prawo do wymieniania go jako twórcy w opisach, rejestrach oraz w innych dokumentach i publikacjach. Uprawnienie to ma jednak charakter niemajątkowy⁶⁵, dlatego nie może być oceniane na podstawie przepisów regulujących majątkowe prawo małżeńskie.

W doktrynie i orzecznictwie utrwalone jest stanowisko, zgodnie z którym forma przedstawieniowa znaku towarowego może jednak w pewnych okolicznościach uzyskać status utworu w rozumieniu prawa autorskiego⁶⁶. Uzasadniony jest zatem wniosek, że jeżeli znak towarowy zostanie zakwalifikowany jako utwór w rozumieniu prawa autorskiego, to będzie mógł zostać objęty zakresem art. 33 pkt 9 k.r.o.

Na odmienną ocenę zasługują natomiast oznaczenia geograficzne. Zgodnie z art. 174 p.w.p. obejmują one oznaczenia słowne odnoszące się bezpośrednio lub pośrednio do nazwy miejsca, miejscowości, regionu lub kraju (teren), które identyfikują towar jako pochodzący z tego terenu. Oznaczenia tego rodzaju stanowią wyrazy, które wprawdzie nie są nazwą własną miejsca w znaczeniu geograficznym, ale wywołują skojarzenia z określonym miejscem. Skoro ograniczają się one do wskazania miejsca pochodzenia towaru, to nie ma uzasadnionych przesłanek do przypisania im cechy utworu w rozumieniu prawa autorskiego, na skutek czego nie będą mieścić się w zakresie art. 33 pkt 9 k.r.o.

W Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym wskazano *explicite* na prawa autorskie i prawa pokrewne oraz prawa własności przemysłowej. Z brzmienia art. 33 pkt 9 *in fine* k.r.o., który wymienia także „inne prawa twórcy”, wywodzone jest stanowisko, że wyliczenie to nie ma charakteru enumeratywnego⁶⁷. Pogląd ten zasługuje w zasadzie na akceptację. Należy uznać, że zakresem tego przepisu objęto również inne prawa twórcy, które prawodawca wykreował lub dopiero wykreuje na mocy przepisów szczególnych niewymienionych wyraźnie

⁶⁰ du Vall, Traple (2017): 604.

⁶¹ Zob. art. 121 p.w.p.

⁶² Zob. art. 174 p.w.p.

⁶³ Zob. art. 55¹ pkt 6 k.c.

⁶⁴ Nazar (2014): 320.

⁶⁵ Szerzej na ten temat zob. Szwaja, Kubiak-Cyrul (2017): 502–507 i cytowana tam literatura.

⁶⁶ Wojcieszko-Głuszko (2017): 474 i cytowana tam literatura.

⁶⁷ Nazar (2014): 320.

w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Nie sposób jednak nie zauważyć, że normatywnym pojęciem twórcy ustawodawca posługuje się głównie w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz w ustawie – prawo własności przemysłowej w kontekście prawa do projektów wynalazczych, na skutek czego ustalenie aktualnego katalogu przepisów objętych zakresem art. 33 pkt 9 *in fine* k.r.o. może być istotny sposób utrudnione i winno być za każdym razem precyzyjnie analizowane w ramach oceny danego przypadku.

Pojęciem twórcy ustawodawca posługuje się wyraźnie w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych⁶⁸. Doktryna⁶⁹ i orzecznictwo⁷⁰ jednolicie przyjmują, że twórcą dzieła może być wyłącznie osoba fizyczna. Wykluczone jest przypisanie autorstwa osobie prawnej oraz jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej⁷¹. Działalność twórcza znamienna jest bowiem tylko dla człowieka. W doktrynie prawa autorskiego przymiot twórcy związany jest z przyczynieniem się do stworzenia dzieła⁷². W ustawie prawo własności przemysłowej za twórcę uważana jest osoba fizyczna, która doprowadzi do powstania określonego rozwiązania (projektu wynalazczego), przez nadanie mu cech wymaganych w jego ustawowej definicji⁷³.

W tym kontekście rozważenia wymaga w szczególności, czy za inne prawo twórcy, o którym mowa w art. 33 pkt 9 *in fine* k.r.o., można uznać prawo do ochrony wyhodowanej albo odkrytej i wyprowadzonej przez hodowcę odmiany roślin⁷⁴. Uzyskanie statusu hodowcy może zasadniczo nastąpić na dwa sposoby: albo przez wyhodowanie, albo przez odkrycie i wyprowadzenie odmiany⁷⁵. Wyhodowanie odmiany następuje w wyniku działań zmierzających do stworzenia nowej odmiany, niezależnie od zastosowanej techniki. Drugi sposób nabycia statusu hodowcy stanowi odkrycie i wyprowadzenie odmiany, które oznacza odkrycie przez daną osobę istniejącej w przyrodzie odmiany, a następnie – na skutek odpowiedniego działania hodowlanego – doprowadzenie tej odmiany do poziomu zapewniającego jej wyrównanie i trwałość⁷⁶. Odkrycie samo w sobie nie jest twórcze. Niemniej jednak zwyczajowo przyznaje się odkrywcy prawo do nazwania swojego dokonania własnym nazwiskiem lub wyboru innej nazwy. Za twórcze mogą być natomiast uznane działania zapewniające wyrównanie i trwałość odmiany. W literaturze wskazuje się, że samo odkrycie odmiany nie wystarcza do uzyskania ochrony, ponieważ do jej uzyskania wymagana jest pewna interwencja hodowcy⁷⁷. O ile sytuacja samego odkrycia odmiany może budzić wątpliwości, o tyle wydaje się, że prawa hodowcy, który jest twórcą odmiany, mieszczą się w zakresie art. 33 pkt 9 *in fine* k.r.o.

⁶⁸ Zob. art. 8 pr. aut.

⁶⁹ Nowicka (2017): 86–87.

⁷⁰ Wyrok NSA z 6 października 2017 r., II FSK 2462/15, Lex nr 2393123.

⁷¹ Zob. wyrok NSA z 6 października 2017 r., II FSK 2462/15, Lex nr 2393123.

⁷² Jankowska (2011): 89.

⁷³ Szwaja, Kubiak-Cyrul (2017): 490.

⁷⁴ Zob. art. 4 i n. u.o.p.o.r.

⁷⁵ Zob. art. 2 ust. 1 pkt 7 u.o.p.o.r.

⁷⁶ Marek, Felchner (2016): 56.

⁷⁷ Marek, Felchner (2016): 57 i cytowana tam literatura.

Osobnej analizy z punktu widzenia kwalifikacji jako innego prawa twórcy wymaga prawo producenta bazy danych⁷⁸, o którym mowa w art. 6 ust. 1 u.o.b.d. (prawo *sui generis* do baz danych). Stanowi ono zbywalne prawo podmiotowe bezwzględne o charakterze wyłącznym i skuteczności *erga omnes*⁷⁹. Ustawodawca posługuje się w art. 6 ust. 1 u.o.b.d. wyłącznie pojęciem producenta, a nie twórcy, dlatego pewne wątpliwości może wzbudzać zakwalifikowanie prawa producenta do baz danych jako innego prawa twórcy w rozumieniu 33 pkt 9 *in fine* k.r.o. Z kolei wymienione w art. 3 pr. aut. bazy danych, które spełniają cechy utworu, z mocy wyraźnej woli prawodawcy stanowią przedmiot prawa autorskiego.

V. PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ W UMOWNYCH USTROJACH MAJĄTKOWYCH

Na mocy art. 47 § 1 k.r.o. małżonkowie są uprawnieni za pomocą majątkowej umowy małżeńskiej do rozszerzenia wspólności ustawowej, jej ograniczenia, ustanowienia rozdzielności majątkowej lub wprowadzenia rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków.

Nie istnieje jednak całkowita swoboda⁸⁰ kształtowania zakresu majątkowej umowy małżeńskiej, ponieważ ustawodawca w art. 49 § 1 pkt 1–5 k.r.o. normatywnie wyznaczył nieprzekraczalne granice rozszerzenia wspólności. Skoro we wskazanym w art. 49 § 1 pkt 1–5 k.r.o. enumeratywnym⁸¹ wyczerpieniu nie znalazły się prawa autorskie ani prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej, ani też inne prawa twórcy, to skuteczną będzie majątkowa umowa małżeńska, na mocy której doszło do rozszerzenia wspólności majątkowej o te kategorie przedmiotów majątkowych⁸².

Na odnotowanie i pełną akceptację zasługuje w tym kontekście pogląd zaprezentowany przez Naczelną Sąd Administracyjny, że nie będzie jednak dopuszczalne rozszerzenie wspólności majątkowej na niezbywalne prawa niemajątkowe (osobiste prawa twórcy), ponieważ wspólność majątkowa może obejmować wyłącznie prawa o charakterze majątkowym⁸³. O trafności rozwiązania zaprezentowanego w judykaturze przesądza nie tyle brak wskazania tych kategorii praw w art. 49 § 1 pkt 1–5 k.r.o., ile *a limine* okoliczność, że

⁷⁸ Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 4) u.o.b.d. producentem bazy danych jest osoba fizyczna, prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która ponosi ryzyko nakładu inwestycyjnego przy tworzeniu bazy danych.

⁷⁹ Lubasz, Namysłowska (2013): 85–86.

⁸⁰ Problematyka zakresu swobody majątkowej umowy małżeńskiej pozostaje zagadnieniem spornym w polskim piśmiennictwie. Szerzej na ten temat zob. Sokołowski (2013b); Jędrejek (2011); Bugajski (2019): 93–99, 152–158.

⁸¹ Skowrońska-Bocian (2014): 453.

⁸² Tak trafnie Sychowicz (2011): 324; Sokołowski (2013a): 334.

⁸³ Zob. wyrok NSA z 29 września 2011 r., II GSK 961/10, Lex nr 1068910; wyrok NSA z 29 września 2011 r., II GSK 962/10, Lex nr 1068911; wyrok NSA z 9 listopada 2011 r., II GSK 1131/10, Lex nr 1070217.

mają one charakter niemajątkowy, na skutek czego nie mogą stanowić przedmiotu oceny z punktu widzenia przepisów majątkowego prawa małżeńskiego.

W ustroju rozdzielności majątkowej podczas trwania małżeństwa majątki małżonków pozostają ich wyłączną własnością, dlatego nie powstaje odrębna masa majątkowa podlegająca szczególnym regulacjom prawnym. Każdy z małżonków zarządza ponadto samodzielnie swoim majątkiem⁸⁴. Przyjęte przez ustawodawcę założenie odnosi się do wszelkich przedmiotów, którymi małżonkowie dysponowali w chwili zawarcia małżeństwa, jak i do tych, które zostały przez nich nabyte podczas jego trwania⁸⁵. Z założeń konstrukcyjnych rozdzielności majątkowej wynika, że prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy stanowią majątek każdego z małżonków. Pozostawanie przez małżonków w ustroju umownej rozdzielności majątkowej nie powoduje zatem szczególnych skutków w zakresie prawnego przyporządkowania tych kategorii przedmiotów majątkowych.

Na osobne zaprezentowanie zasługuje ustrój rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków⁸⁶, który łączy dwa w założeniu przeciwstawne rozwiązania – wspólność i rozdzielność majątkową. *Prima facie* ustrój ten nie różni się od rozdzielności majątkowej, ponieważ podczas jego trwania majątki małżonków pozostają ich wyłączną własnością. W czasie obowiązywania tego ustroju nie powstaje zatem odrębna masa majątkowa podlegająca swoistym regulacjom prawnym.

Od chwili ustania rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków, małżonek – którego wartość majątku wzrosła w czasie obowiązywania tego ustroju – ma obowiązek przekazania „uboższemu” współmałżonkowi określonych przedmiotów majątkowych w celu doprowadzenia do zrównoważenia wartości zgromadzonych przez małżonków⁸⁷.

Jeżeli małżonkowie pozostają w ustroju rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków, to prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy stanowią majątek każdego z małżonków. Obowiązywanie umownego ustroju rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków – podobnie jak przy rozdzielności majątkowej – nie wpływa więc bezpośrednio na prawne przyporządkowanie tych kategorii przedmiotów majątkowych.

Prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy mogą jednak odgrywać istotną rolę przy obliczaniu dorobku małżonków i w konsekwencji wpływać na wysokość roszczenia⁸⁸ o wyrównanie dorobków. Zgodnie z art. 51³ § 1 k.r.o. dorobkiem każdego z małżonków jest wzrost wartości jego majątku po zawarciu umowy majątkowej. Założenia konstrukcyjne rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków nakazują w takiej sytuacji obliczanie majątku początkowego i końcowego każdego mał-

⁸⁴ Zob. art. 51–51¹ k.r.o.

⁸⁵ Bugajski (2019): 71.

⁸⁶ Szczegółowo na temat tego ustroju zob. Bugajski (2019).

⁸⁷ Bugajski (2019): 74.

⁸⁸ Na temat charakteru prawnego żądania wyrównania dorobków zob. Bugajski (2019): 192–195 i cytowana tam literatura.

żonka oraz ich zestawienie. Po obliczeniu majątku końcowego i początkowego konieczne staje się ich porównanie, w wyniku którego następuje ustalenie wstępnej wartości dorobku każdego małżonka. Do ostatecznego obliczenia dorobku dochodzi dzięki dokonaniu operacji rachunkowych przewidzianych w art. 51³ § 2 k.r.o., które polegają na pomijaniu lub doliczaniu do wstępnie ustalonego dorobku wartości majątkowych pochodzących z określonych źródeł. W wyniku wspomnianych obliczeń następuje prawidłowe ustalenie dorobku małżonka, którego ewentualna nadwyżka może zostać poddana podziałowi⁸⁹.

Zgodnie z art. 51³ § 2 w zw. z art. 33 pkt 9 k.r.o. przy obliczaniu ostatecznej wartości dorobku należy pomijać prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy. Pominięciu podlega nie tylko wartość praw autorskich i praw pokrewnych, praw własności przemysłowej oraz innych praw twórcy, lecz również wartość przedmiotów majątkowych uzyskanych w zamian za wskazane wcześniej kategorie praw własności intelektualnej (zasada surogacji)⁹⁰.

W przypadku ustroju rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków istotne praktyczne znaczenie zyskuje przyznana małżonkom kompetencja do odmiennego uregulowania zasad pomijania przy obliczaniu dorobku wartości praw autorskich i praw pokrewnych, praw własności przemysłowej oraz innych praw twórcy niż przyjęte w modelu pozostawionym przez ustawodawcę małżonkom do wyboru⁹¹.

VI. PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ JAKO SKŁADNIKI MAJĄTKÓW MAŁŻONKÓW W USTROJU PRZYMUSOWYM

Ustrój przymusowy może być ustanowiony na mocy orzeczenia sądu bądź obowiązywać *ex lege*. Wprowadzenie ustroju przymusowego ma na celu zerwanie więzi majątkowych między małżonkami. Konstrukcja taka upraszcza relacje majątkowe małżonków oraz ogranicza do minimum majątkowe skutki małżeństwa dla osób trzecich⁹². W prawie polskim rolę ustroju przymusowego trafnie przyznano rozdzielności majątkowej.

Treść przymusowego ustroju rozdzielności majątkowej jest taka sama jak w przypadku wprowadzenia tego ustroju na mocy majątkowej umowy małżeńskiej. Podleganie przez małżonków przymusowemu ustrojowi rozdzielności majątkowej nie wywiera zatem bezpośredniego wpływu na zasady prawne przyporządkowania praw autorskich, praw pokrewnych, praw własności przemysłowej oraz innych praw twórcy, ponieważ pozostają one składnikami majątku każdego małżonka.

⁸⁹ Bugajski (2019): 133–134.

⁹⁰ Szerzej na ten temat zob. Bugajski (2019): 170–174.

⁹¹ Szerzej na ten temat zob. Bugajski (2019): 96–99.

⁹² Bugajski (2019): 53 i cytowana tam literatura.

VII. UWAGI KOŃCOWE

W przepisach regulujących majątkowe ustroje małżeńskie ustawodawca wyraźnie wskazał na prawa autorskie, prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy. O ile w przypadku praw autorskich, praw pokrewnych i praw własności przemysłowej ich katalog można zrekonstruować na podstawie szczegółowych ustaw regulujących określoną problematykę, o tyle odwołanie do innych praw twórcy może wzbudzać wątpliwości interpretacyjne. Ustawodawca pojęciem twórcy posługuje się wyraźnie jedynie w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych w odniesieniu do utworów oraz w ustawie – prawo własności przemysłowej w kontekście prawa do projektów wynalazczych. W przypadku innych przedmiotów prawa własności intelektualnej ustalenie praw twórcy wymaga zrekonstruowania pojęcia twórcy, na skutek czego ustalenie aktualnego katalogu przepisów objętych zakresem art. 33 pkt 9 *in fine* k.r.o. może być istotnie utrudnione i winno się odbywać w sposób zindywidualizowany przy analizowaniu konkretnego przypadku.

Mimo wskazanych zastrzeżeń zamieszczenie przez prawodawcę w art. 33 pkt 9 *in fine* k.r.o. pojęcia innych praw twórcy zasługuje na pozytywną ocenę, ponieważ dzięki takiemu zabiegowi legislacyjnemu kodeksowe unormowanie pozostaje otwarte na prawa, które wykraczają poza tradycyjny podział na prawo autorskie i prawo własności przemysłowej. Istniejąca regulacja może w szczególności odgrywać doniosłą rolę w przyszłości, która – wobec cyfryzacji i automatyzacji następujących w niespotykanym do tej pory tempie – przyniesie najprawdopodobniej zupełnie nowe dobra niematerialne, wymagające oceny także z perspektywy przynależności do majątków małżonków.

Błażej Bugajski
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
blazej.bugajski@uek.krakow.pl
<https://orcid.org/0000-0002-8243-5301>

Aleksandra Nowak-Gruca
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
nowaka1@uek.krakow.pl
<https://orcid.org/0000-0003-2657-1939>

- Buchalska, J. (2009). Prawo własności przemysłowej a prawo własności intelektualnej. *Krytyka Prawa* 1(1): 361–385.
- Bugajski, B. (2019). *Rozdzielność majątkowa z wyrównaniem dorobków*. Warszawa.
- Czajkowska-Dąbrowska, M. (2007). Własność czy własności (intelektualne)? [w:] A. Kidyba, R. Skubisz (red.), *Współczesne problemy prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana prof. dr hab. Marii Poźniak-Niedzielskiej*. Kraków: 46–53.
- Czajkowska-Dąbrowska, M. (2017). Prawa do nadań, [w:] J. Barta (red.), *System prawa prywatnego*. Tom: 13: Prawo autorskie. Warszawa: 534–551.
- Dyoniak, A. (1992). *Majątkowe prawo małżeńskie wybranych państw europejskich na tle prawa polskiego*. Warszawa.
- Goettel, M. (1986). *Majątek odrębny małżonków*. Szczytno.
- Gromek, K. (2018). *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*. Warszawa.

- Ignatowicz, J., Nazar, M. (2016). *Prawo rodzinne*. Warszawa.
- Jakubecki, A. (2002). *Postępowanie zabezpieczające w sprawach z zakresu prawa własności intelektualnej*. Kraków.
- Jankowska, M. (2011). *Autor i prawo do autorstwa*. Warszawa 2011.
- Jędrejek, G. (2002). Przynależność praw na dobrach intelektualnych do majątków małżonków. *Rzecznik Patentowy* 3: 146–157.
- Jędrejek, G. (2004). Postulaty de lege ferenda dotyczące składu majątków małżonków w ustroju ustawowym. *Przeгляд Sądowy* 5: 100–113.
- Jędrejek, G. (2011). *Intercyzy. Pojęcie. Treść. Dochodzenie roszczeń*. Warszawa.
- Jędrejek, G. (2017). *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*. Warszawa.
- Kołąkowski, L. (1967). Prawo autorskie w stosunkach majątkowych między małżonkami. *Palestra* 6: 24–28.
- Lubasz, D., Namysłowska M. (2013). Artykuł 6, [w:] D. Lubasz, M. Namysłowska (red.), *Ustawa o ochronie danych*. Komentarz. Warszawa: 85–86.
- Marek, D., Felchner, K. (2016). Artykuł 2, [w:] K. Felchner (red.), *Ustawa o ochronie prawnej odmian roślin*. Komentarz. Warszawa: 46–70.
- Nazar, M. (2014). *Ustawowy ustrój majątkowy – wspólność ustawowa*, [w:] T. Smoczyński (red.), *System prawa prywatnego*. Tom 11: *Prawo rodzinne i opiekuńcze*. Warszawa: 243–450.
- Nowak-Gruca, A. (2015). Konieczne cechy utworu: uwagi po 20 latach obowiązywania ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 77(2): 91–103.
- Nowak-Gruca, A. (2016). Twórczość i jej ochrona w świetle projektu księgi pierwszej kodeksu cywilnego. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie* 12: 89–106.
- Nowicka, A. (2017). Podmiot prawa autorskiego, [w:] J. Barta (red.), *System prawa prywatnego*. Tom 13: *Prawo autorskie*. Warszawa: 85–138.
- Piątowski, J.S. (1985a). Pojęcie, rodzaje i funkcje małżeńskiego ustroju majątkowego, [w:] J.S. Piątowski (red.), *System prawa rodzinnego i opiekuńczego*. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź: 288–305.
- Piątowski, J.S. (1985b). Przedmioty majątkowe objęte wspólnością ustawową, [w:] J.S. Piątowski (red.), *System prawa rodzinnego i opiekuńczego*. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź: 343–356.
- Pietrzykowski, K. (2020). Artykuł 31–33, [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*. Komentarz. Warszawa: 298–362.
- Poźniak-Niedzielska, M. (2002). Ewolucja prawa własności intelektualnej w dobie współczesnej. *Państwo i Prawo* 57(10): 5–20.
- Promińska, U. (2005). *Wprowadzenie do prawa własności przemysłowej*, [w:] U. Promińska (red.), *Prawo własności przemysłowej*. Warszawa: 15–34.
- Schwab, K. (2018). *Czwarta rewolucja przemysłowa*. Warszawa.
- Skowrońska-Bocian, E. (2013). Rozliczenia majątkowe małżonków w stosunkach wzajemnych i wobec osób trzecich. Warszawa.
- Skowrońska-Bocian, E. (2014). Artykuł 31-501, [w:] J. Wierciński (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*. Komentarz. Warszawa: 309–458.
- Skubisz, R. (2002). Wyczerpanie praw własności intelektualnej. Charakterystyka ogólna, [w:] Wyczerpanie praw własności intelektualnej: materiały naukowe z konferencji pod honorowym patronatem Ministra Gospodarki. Warszawa: 7–18.
- Słyk, J. (2017). Artykuł 33, [w:] K. Osajda (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*. Komentarz. Przepisy wprowadzające KRO. Tom 5. Warszawa: 393–409.
- Sokołowski, T. (2013a). Artykuł 49, [w:] H. Dolecki, T. Sokołowski (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*. Komentarz. Warszawa: 331–335.
- Sokołowski, T. (2013b). Swoboda intercyzy. Zakres modyfikacji małżeńskich ustrojów majątkowych. Warszawa.
- Smoczyński, T. (2018). *Prawo rodzinne i opiekuńcze*. Warszawa.
- Stępień-Sporek, A. (2009). *Działalność gospodarcza z udziałem małżonków*. Warszawa.
- Sychowicz, M. (2011). Artykuł 31–501, [w:] K. Piasecki (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*. Komentarz. Warszawa: 186–326.

- Szczotka, J. (2015). Artykuł 8, [w:] T. Demendecki, A. Niewęglowski, J.J. Sitko, J. Szczotka, G. Tylec, *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*. Warszawa: 51–59.
- Szewc, A., Jyż, G. (2003). *Prawo własności przemysłowej*. Warszawa.
- Szwaja, J., Kubiak-Cyrul, A. (2017). Twórcy projektów wynalazczych i ich prawa osobiste, [w:] R. Skubisz (red.), *System prawa prywatnego. Tom 14A: Prawo własności przemysłowej*. Warszawa: 473–518.
- Traple, E. (2001). Stosunek czynu nieuczciwej konkurencji do praw własności intelektualnej. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej* 77: 9–27.
- Traple, E. (2017). Autorskie prawa majątkowe, [w:] J. Barta (red.), *System prawa prywatnego. Tom 13: Prawo autorskie*. Warszawa: 139–296.
- Ullrich, H., Konrad, K. (1999). Własność przemysłowa o własność handlowa, [w:] M.A. Dausen (red.), *Prawo gospodarcze Unii Europejskiej*. Warszawa: 237–240.
- Vall, M. du, Traple E. (2017). Ochrona praw podmiotowych, [w:] E. Traple (red.), *Prawo patentowe*. Warszawa: 600–656.
- Wojcieszko-Głuszko, E. (2017). Pojęcie znaku towarowego, [w:] R. Skubisz (red.), *System prawa prywatnego. Tom 14B: Prawo własności przemysłowej*. Warszawa: 473–485.
- Wojnicka, E., Giesen, B. (2017). Autorskie prawa osobiste, [w:] J. Barta (red.), *System prawa prywatnego. Tom 13: Prawo autorskie*. Warszawa: 297–456.
- Załucki, M. (2008). Licencja na używanie znaków towarowych. *Studium prawnoporównawcze*. Warszawa.

INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS
AS ELEMENTS OF SPOUSES' PROPERTY
IN THE LIGHT OF ARTICLE 33(9) OF THE FAMILY AND GUARDIANSHIP CODE

Summary

The reason for considering the issue of intellectual property rights as elements of spouses' property is the ongoing technological revolution, as a result of which ownership and the structure of production factors are changing, and intellectual assets are gaining in importance. The paper first presents terminological issues related to the concepts of 'intellectual property', 'intangible goods' and 'intellectual property law'. Having clarified these issues, the basic construction assumptions of the legal marital property regime are discussed in the context of the allocation of Intellectual Property Rights, which is established by the Family and Guardianship Code. The final comments present an assessment of the applicable provisions of the Family and Guardianship Code which pertain to intellectual property rights.

Keywords: intellectual property law; Family and Guardianship Code; legal marital property regime; copyright; related rights; industrial property rights; other rights of an author